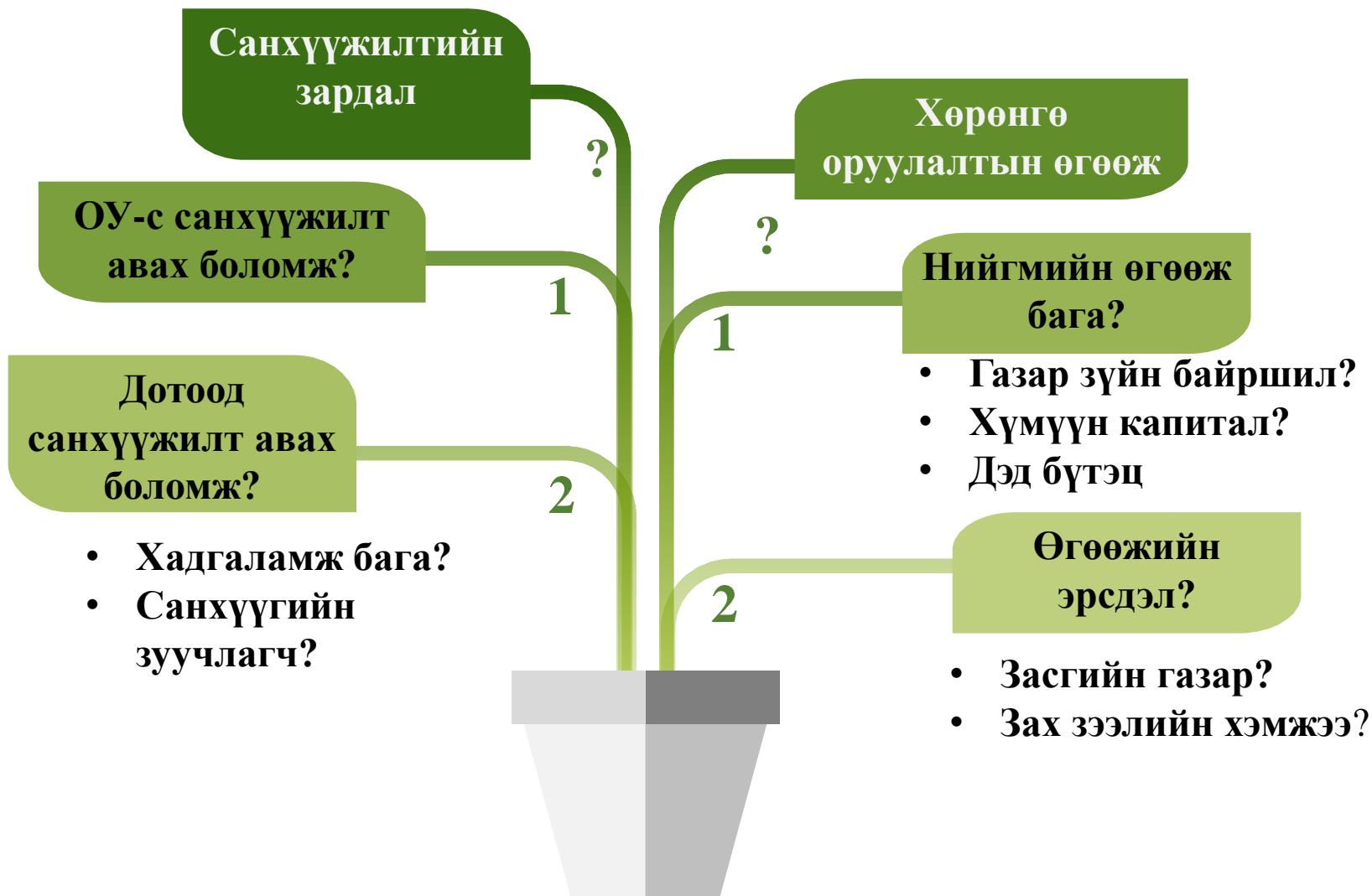

**Эдийн засгийн өсөлтөд дунд хугацаанд
нөлөөлж буй хүчин зүйлийн шинжилгээ**

2019 оны 12 дугаар сарын 12

Эдийн засгийн өсөлтийн шинжилгээ хийх Хаусман, Родрик, Веласко нарын арга*

Эдийн засгийн өсөлтийн шинжилгээ

*Source: Ricardo Hausmann, Dani Rodrik, and Andres Velasco, "Getting the diagnosis right," Finance and Development 43 (2006)

Харьцуулж буй орнууд

ДАЛАЙД ГАРЦГҮЙ ОРНУУД:

Австри, Азербайжан,
Боливи, Ботсвана,
Казахстан, Молдав, Непал,
Туркменистан, Узбекистан,
Унгар, Чех, Эсватини

НЭГ ХҮНД НОГДОХ ДНБ ОЙРОЛЦОО ОРНУУД /ОУ- ЫН ДОЛЛАРААР:

Армен, Боливи, Босни,
Египет, Иордан, Ливан,
Өмнөд Америк, Перу,
Эсватини

ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ИНДЕКС ОЙРОЛЦОО ОРНУУД:

Босни Герцеговини, Гана,
Доминикан, Египет, Ливан,
Киргизстан, Пакистан,
Сенегал, Тунис

ТҮҮХИЙ ЭДИЙН ЭКСПОРТ ӨНДӨРТЭЙ ОРНУУД:

Армен, Гана, Казахстан,
Киргизстан, Мали,
Мауратини, Өмнөд Африк,
Перу, Танзани, Узбекистан,
Чили

Урьдчилсан

Шинжилгээнд голлон ашигласан судалгаа, тоон мэдээний эх сурвалж:

01

Дэлхийн банк

Аж ахуй нэгжүүдийн судалгаа
Бизнесийн орчин болон
үйлдвэрийн газрын үйл
ажиллагааны судалгаа г.м

04

Монголбанк

Статистик тоон мэдээ
Бусад тоон мэдээ, судалгааны
ажил

02

Дэлхийн эдийн засгийн форум

Дэлхийн өрсөлдөх чадварын
тайлан, тоон мэдээ

05

ҮСХ

Үндэсний тооцооны системийн
тоон мэдээ
Бусад тоон мэдээ, судалгааны
ажил

03

Транспэрэнси интернэшнл

Авилгалын индекс

06

Бусад

Бусад судалгааны үр дүн

ᠰᠢᠨᠵᠢᠯᠭᠡᠨᠳᠦ
ᠮᠡᠳᠡᠭᠡᠨᠢ
ᠡᠬᠡ
ᠰᠤᠷᠪᠠᠯᠵᠢ

НИЙГМИЙН ӨГӨӨЖ БАГА БАЙНА УУ?

- ГАЗАР ЗҮЙН БАЙРШИЛ
- ХҮМҮҮН КАПИТАЛ
- ДЭД БҮТЭЦ

Газар зүйн байршил

**ОХУ, БНХАУ-тай
хиллэдэг, хүн амын
нягтшал бага**

**Хамгийн ойр далайн
боомт 1000 орчим км
зайтай**

**Далайд гарцгүй (John
Luke Gallup, 1999):**

- i) Хөдөлмөрийн
шилжих хөдөлгөөн
хийхэд хүндрэлтэй**
- ii) Улсын хилийн дагуу
дэд бүтэц
сайжруулахад
хүндрэлтэй**

МОНГОЛ

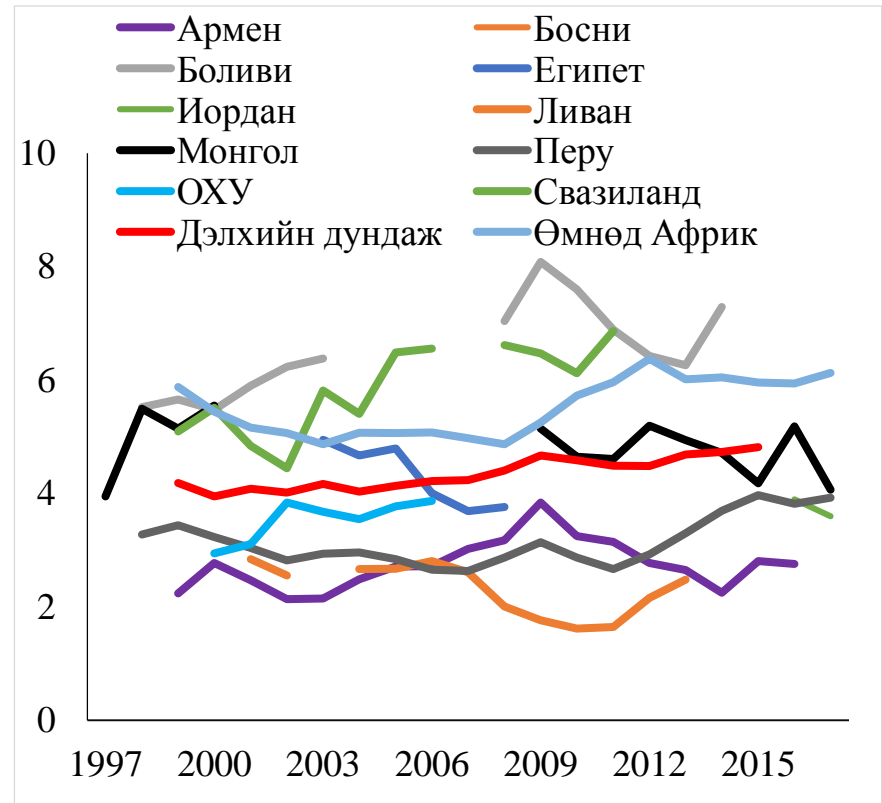
ХҮМҮҮН КАПИТАЛ: Боловсрол

Ойролцоо орлоготой орнуудын 25-с дээш насны хүн амын сургуульд суралцсан дундаж хугацаа: (2015)

Боловсролын салбарт оруулж буй хөрөнгө оруулалт, ДНБ-д эзлэх %

Улс	25+ насны хүн амын сургуульд суралцаж буй хугацаа	Эрэмбэ
Эсватини	12.1	8
Армен	10.6	33
Боливи	10.6	35
Монгол	10.1	41
Орос	9.9	44
Перу	8.9	58
Иордан	8.7	63
Өмнөд Африк	8.4	69
Хятад	8	79
Египет	7.7	85

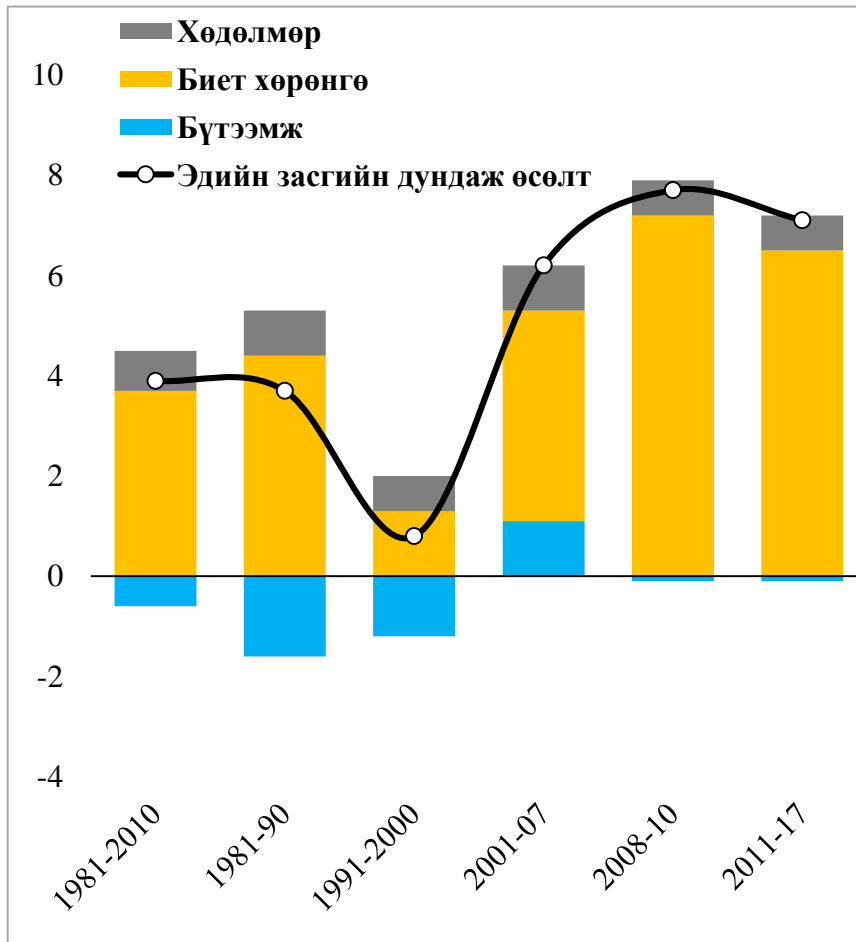
Эх сурвалж: Дэлхийн банк

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

2015
 Өмнөд Африк

ХҮМҮҮН КАПИТАЛ: Ур чадвар

Эх сурвалж: Дэлхийн банк Монголын эдийн засгийн тойм 2018

Бусад судалгаа

АХС-ны үндсэн тайлан (2018)

Ажил олдохгүй (48.5%)
 Мэргэжилд таарсан ажил олдохгүй (12.9%)
 Ажил олгогчийн шаардлагад тэнцэхгүй (3.7%)

Хөдөлмөр эрхлэлтийн барометрийн судалгаа (2018)

Ажлын туршлагагүй (22.2%)
 Тогтвортой ажиллах хүсэлгүй (18.2%)
 Алжын байрны нөхцөл цалинг голдог (17.1%)
 Ажлын ачаалал даахгүй (13.1%)
 Ажлын байрны шаардлагад нийцэхгүй (8.8%)

ӨМӨЗО-ны үндсэн баримт

Дэд бүтэц

	Дэд бүтэц		Мэдээлэл харилцааны технологи		Эрчим хүч		Тээврийн дэд бүтэц	
	Оноо	Эрэмбэ	Оноо	Эрэмбэ	Оноо	Эрэмбэ	Оноо	Эрэмбэ
Хятад	78.1	29	71.5	26	99.4	20	68	23
Орос	72.2	51	72.1	25	96.8	56	55	52
Эсватини	58.8	94	24.9	125	89.1	99	42.1	88
Армен	66.3	74	59.2	56	95.6	69	44.5	81
Боливи	56.2	102	45.7	87	92.9	91	29.3	126
Иордан	66.6	73	52.3	75	96.3	63	45.4	78
Өмнөд Африк	68.6	64	46.1	85	91.1	98	57.5	43
Перу	62.4	85	43.9	94	93.9	83	39	96
Египет	70.5	56	40.6	100	96.2	64	54	56
Босни	60.7	89	45.8	86	96.7	58	36	104
Ливан	58.5	95	57	59	96.7	57	42.9	86
Монгол	56.2	103	48.7	78	91.7	97	32.9	113

2014-2015 ОУ-ийн Дэлхийн Эдийн Засгийн Форум

Эх сурвалж: Дэлхийн эдийн засгийн форум

ЭРСДЭЛ ӨНДӨР БАЙНА УУ?

- ЗАСГИЙН ГАЗАР
- ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ХЭМЖЭЭ

ЗАСГИЙН ГАЗАР: Макро эрсдэл

Төсвийн тэнцэл, ДНБ-ий %

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

Засгийн газрын бодлогын үнэлгээ

Үзүүлэлт	Эрэмбэ
Засгийн газрын бодлогын дарамт	104
Бослогыг намжаах хууль эрх зүйн орчин	112
Цахим ертөнц дэх иргэдийн улс төрийн хандлага	62
Ирээдүйд чиглэсэн бодлого	128
Бодлогын тогтвортой, уялдаатай байдал	121
Бодлогын уян хатан байдал	129

Эх сурвалж: Дэлхийн эдийн засгийн форум

Засгийн газрын бодлогын үнэлгээ

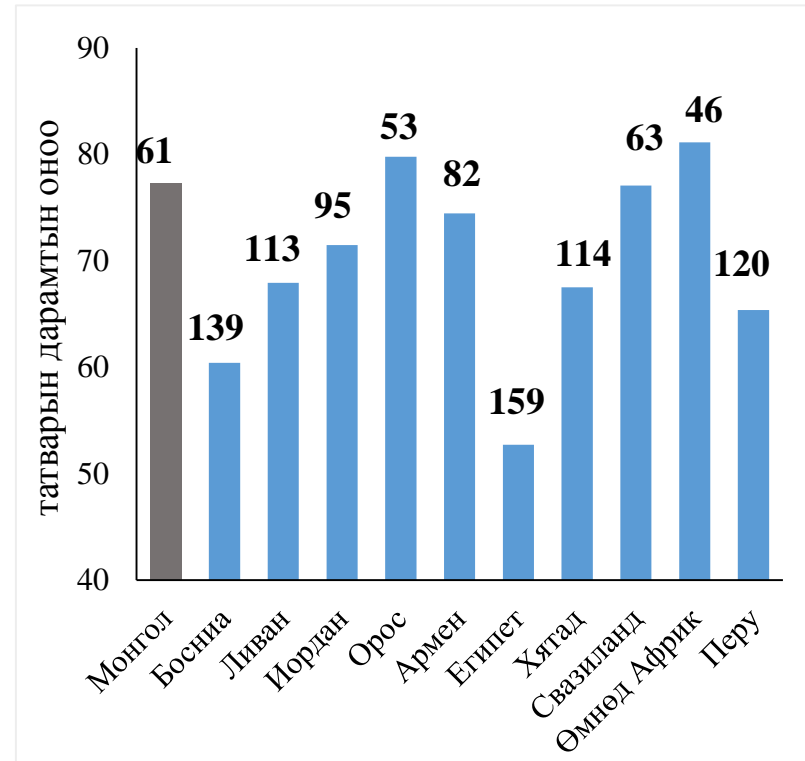
ЗАСГИЙН ГАЗАР: Микро эрсдэл

Авлигын индекс*

Эх сурвалж: *The Index of Economic Freedom, The Heritage Foundation*

Татварын дарамтын үзүүлэлт

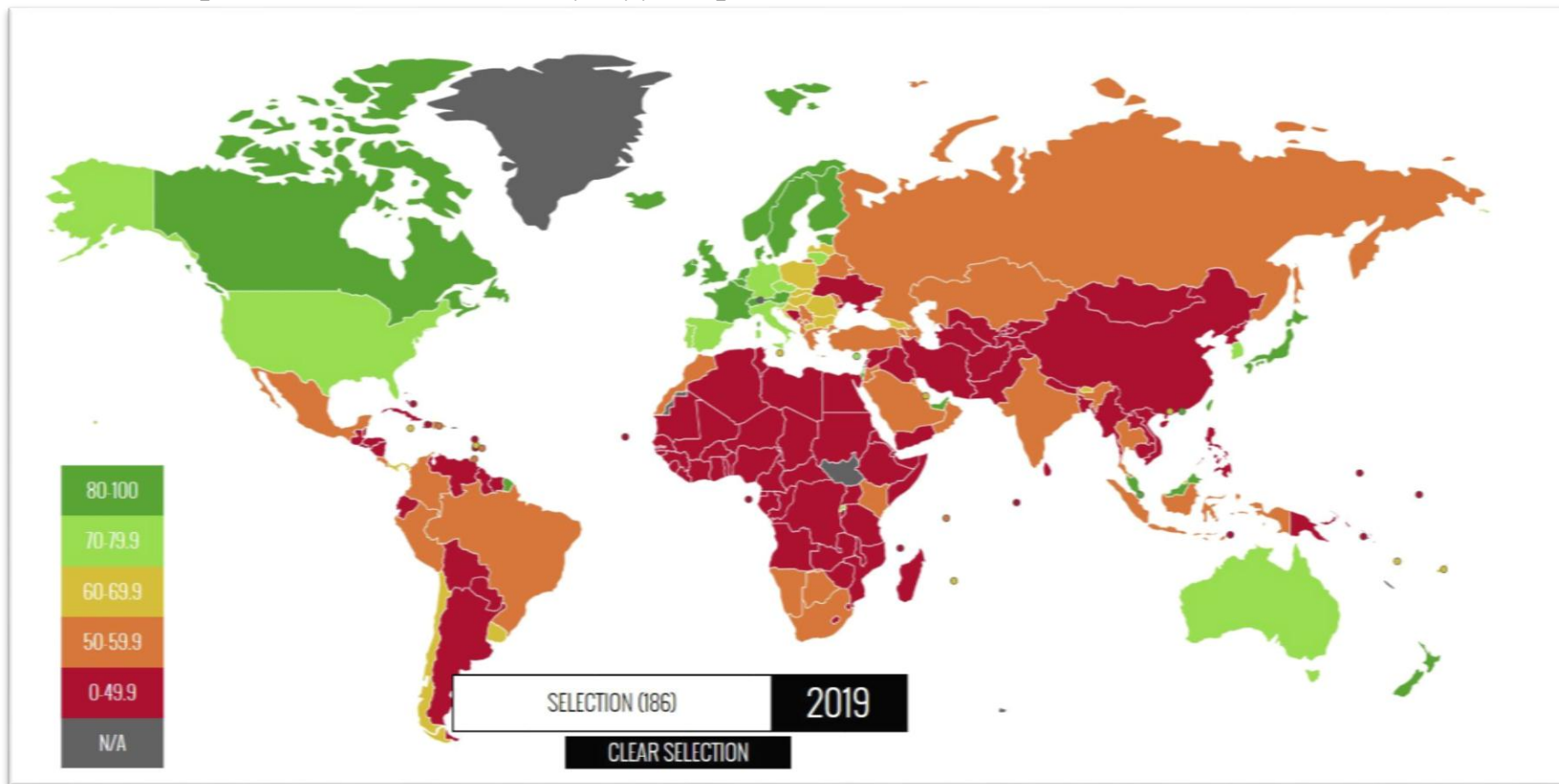

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

*-Авлигын индекс өндөр байх нь авлига өндөр байгааг илэрхийлнэ.

ЗАСГИЙН ГАЗАР: Микро эрсдэл

Өмчийн эрхийн индекс, дэлхийн улсуудаар*

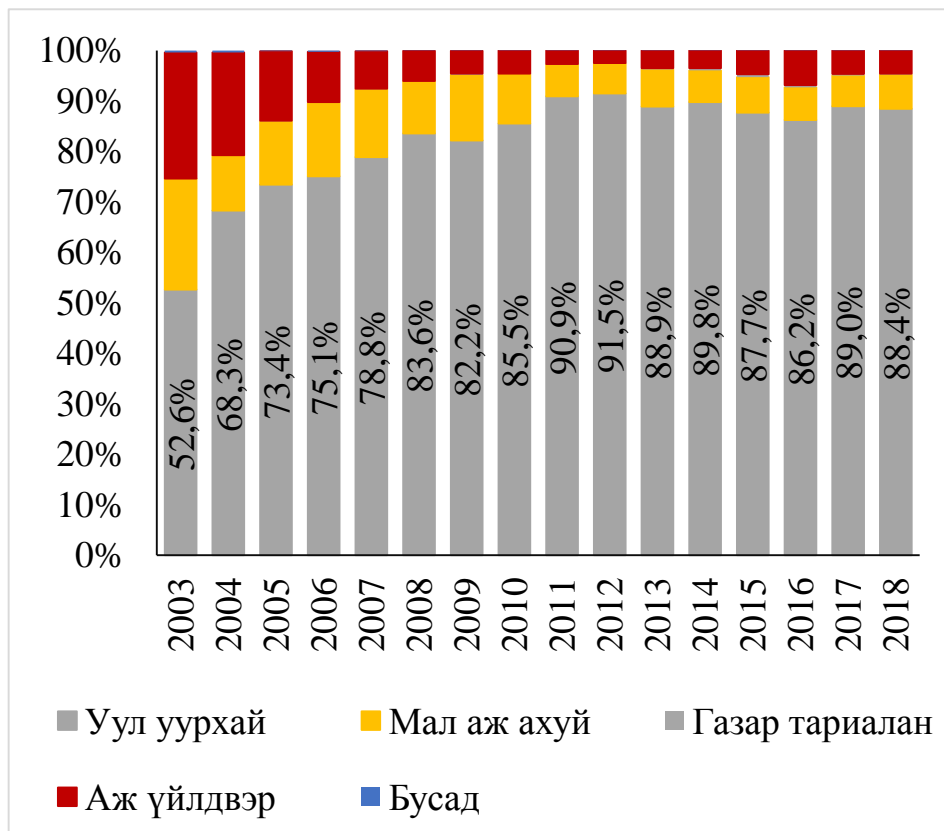

Эх сурвалж: *The Index of Economic Freedom, The Heritage Foundation*

*-Энэхүү индекс өндөр байх нь өмчийн эрхийг сайн хамгаалдаг болохыг илтгэнэ.

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ХЭМЖЭЭ: Өөрийгөө нээн хөгжүүлэх байдал

Монгол улсын экспортын бүтэц, гол салбаруудаар

Эх сурвалж: Гаалийн ерөнхий газар

Хөрөнгө оруулалт, салбаруудаар (2018)

Эх сурвалж: ҮСХ

www.mongolpress.com

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ХЭМЖЭЭ: Зохицуулалтын алдаа

Монгол улсын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн огторгуй

Эх сурвалж: <https://atlas.media.mit.edu/en/visualize/network/sitc/pgi/mng/all/show/2017>

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠯᠤᠰ ᠤ᠋ᠨ ᠪᠦᠲᠡᠭᠡᠳᠡᠬᠦᠭᠦᠨ ᠦ᠋ᠶᠢᠯᠳᠡᠪᠦᠷᠯᠡᠯᠢᠶᠢᠨ ᠣᠭᠲᠣᠷᠭᠤᠢ

ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ХЭМЖЭЭ: Зохицуулалтын алдаа

АНУ-ын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн огторгуй

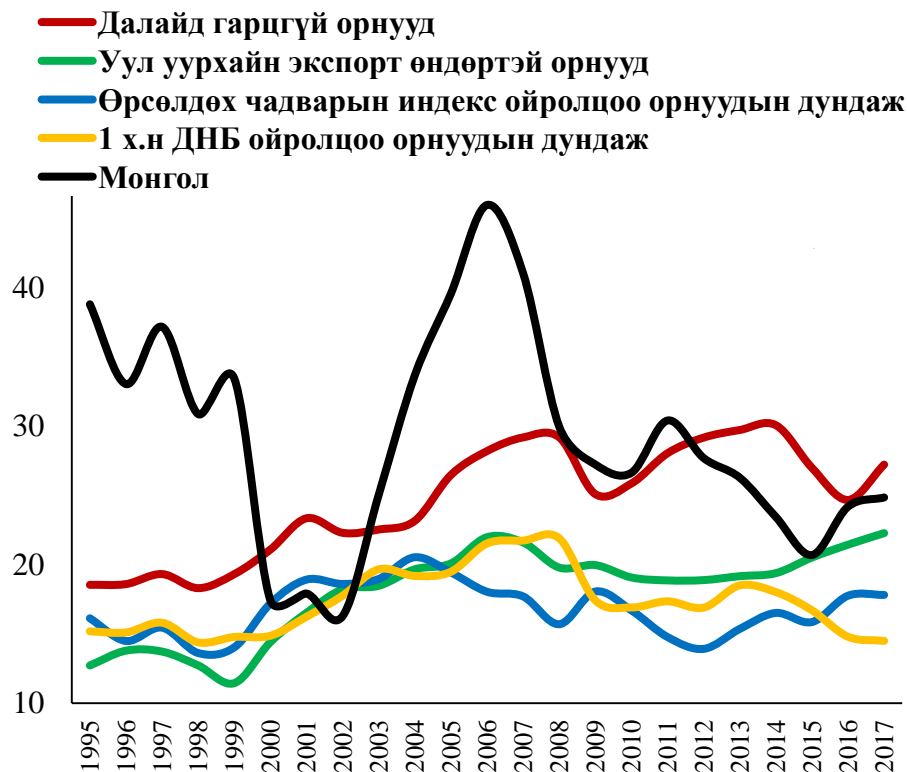
Эх сурвалж: <https://oec.world/en/visualize/network/sitc/export/usa/all/show/2017/>

ДОТООД САНХҮҮЖИЛТ: Хадгаламжийн түвшин

Хадгаламжийн түвшин ДНБ-ий %

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

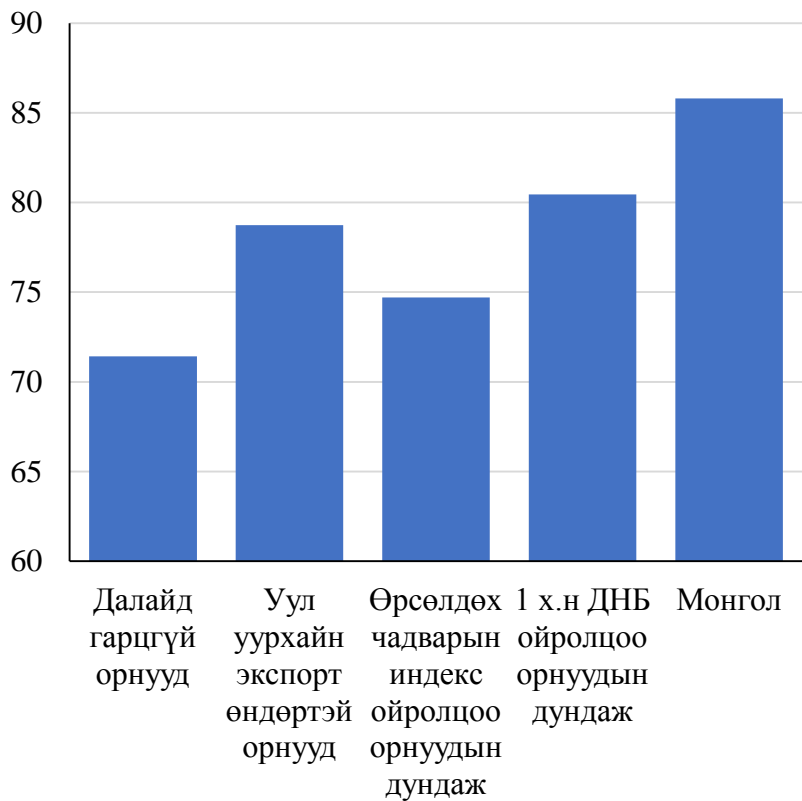
Өрхийн орлого, зардал

Эх сурвалж: ҮСХ

ДОТООД САНХҮҮЖИЛТ: Санхүүгийн зуучлал

Хамгийн том 5 банкны нийт активт эзлэх хувь

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

Монгол орны хувьд	
Post-merger ННІ	3008.5
Pre-merger ННІ	1736.5
Delta	1272

	Delta<100	Delta нь 100-200 хооронд	Delta>200
Post-Merger ННІ<1500	Өрсөлдөөнд хохирол учруулахгүй	Өрсөлдөөнд хохирол учруулахгүй	Өрсөлдөөнд хохирол учруулахгүй
Post-Merger ННІ нь 1500-2500-н хооронд	Өрсөлдөөнд хохирол учруулахгүй	Өрсөлдөөнд хохирол учруулах боломжтой	Өрсөлдөөнд хохирол учруулах боломжтой
Post-Merger ННІ>2500	Өрсөлдөөнд хохирол учруулахгүй	Өрсөлдөөнд хохирол учруулах боломжтой	Төвлөрөл өндөртэй

Эх сурвалж: Судлаачийн тооцоолол

Өрсөлдөөн

ДОТООД САНХҮҮЖИЛТ: Санхүүгийн зуучлал

Хүүгийн цэвэр маржин, (%)

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

Активын өгөөж, (%)

Эх сурвалж: Дэлхийн банк

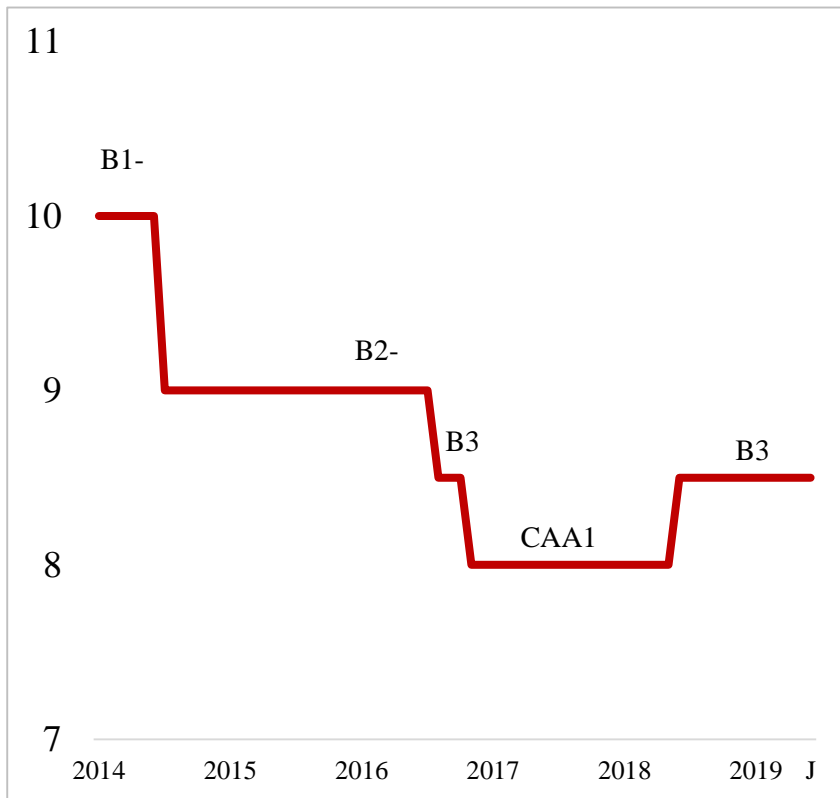
Өрсөлдөх чадварын индекс ойролцоо орнуудын дундаж

ОЛОН УЛСААС САНХҮҮЖИЛТ ТАТАХ БОЛОМЖ БАГА БАЙНА УУ?

- ЗЭЭЛЖИХ ЗЭРЭГЛЭЛ

ГАДААД САНХҮҮЖИЛТ: Зээлжих зэрэглэл, ГШХО

Мүүдиз агентлагийн Монгол орны зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээ

Эх сурвалж: Moody's агентлаг

Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалт

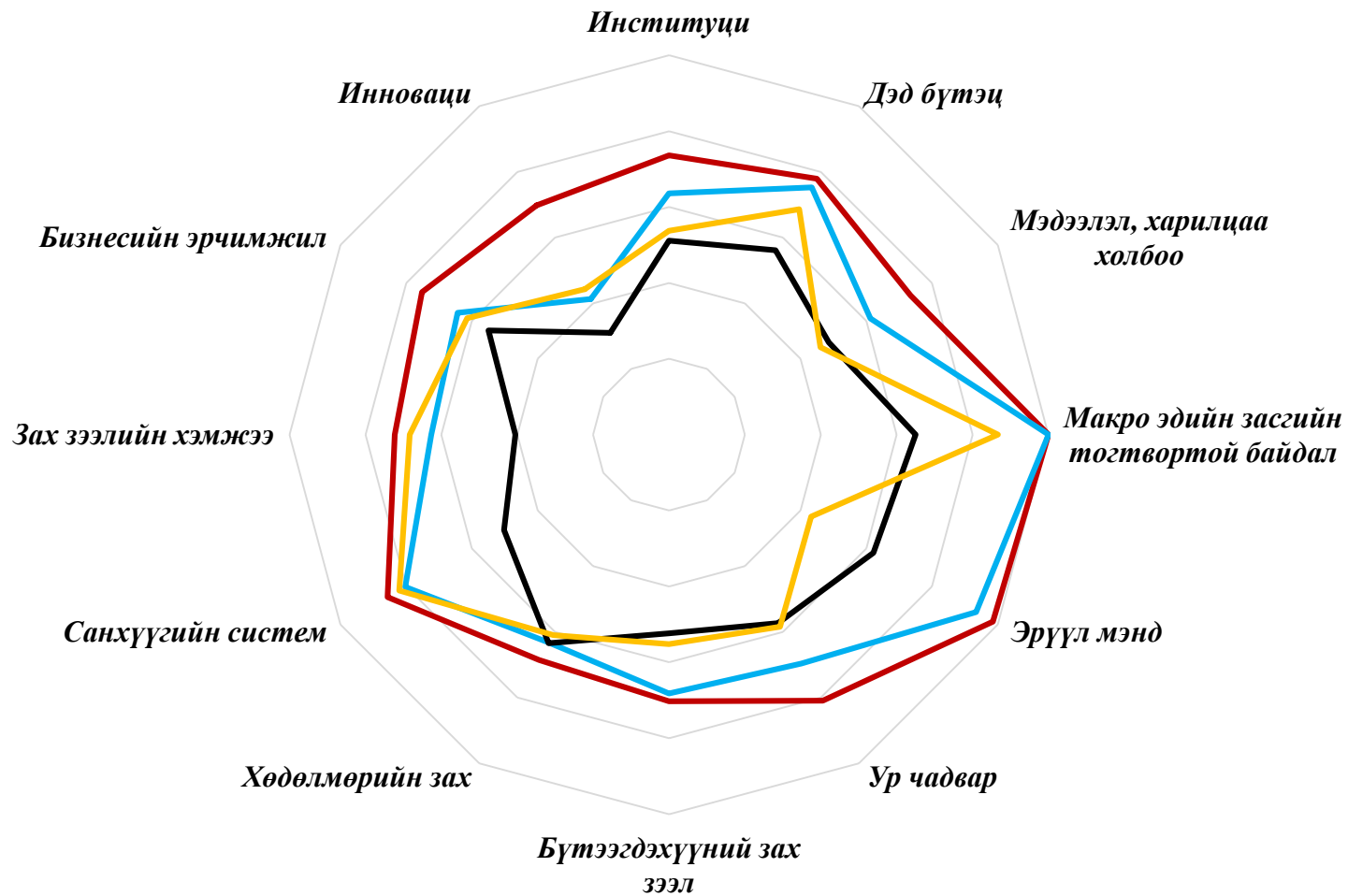
Эх сурвалж: Монголбанк

Mongol Bank

ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ТАЙЛАН

- **ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРЫН ҮЗҮҮЛЭЛТ САЙТАЙ ОРНУУДТАЙ ХАРЬЦУУЛАХАД**

— Австрали — Чили — Монгол — Өмнөд Африк

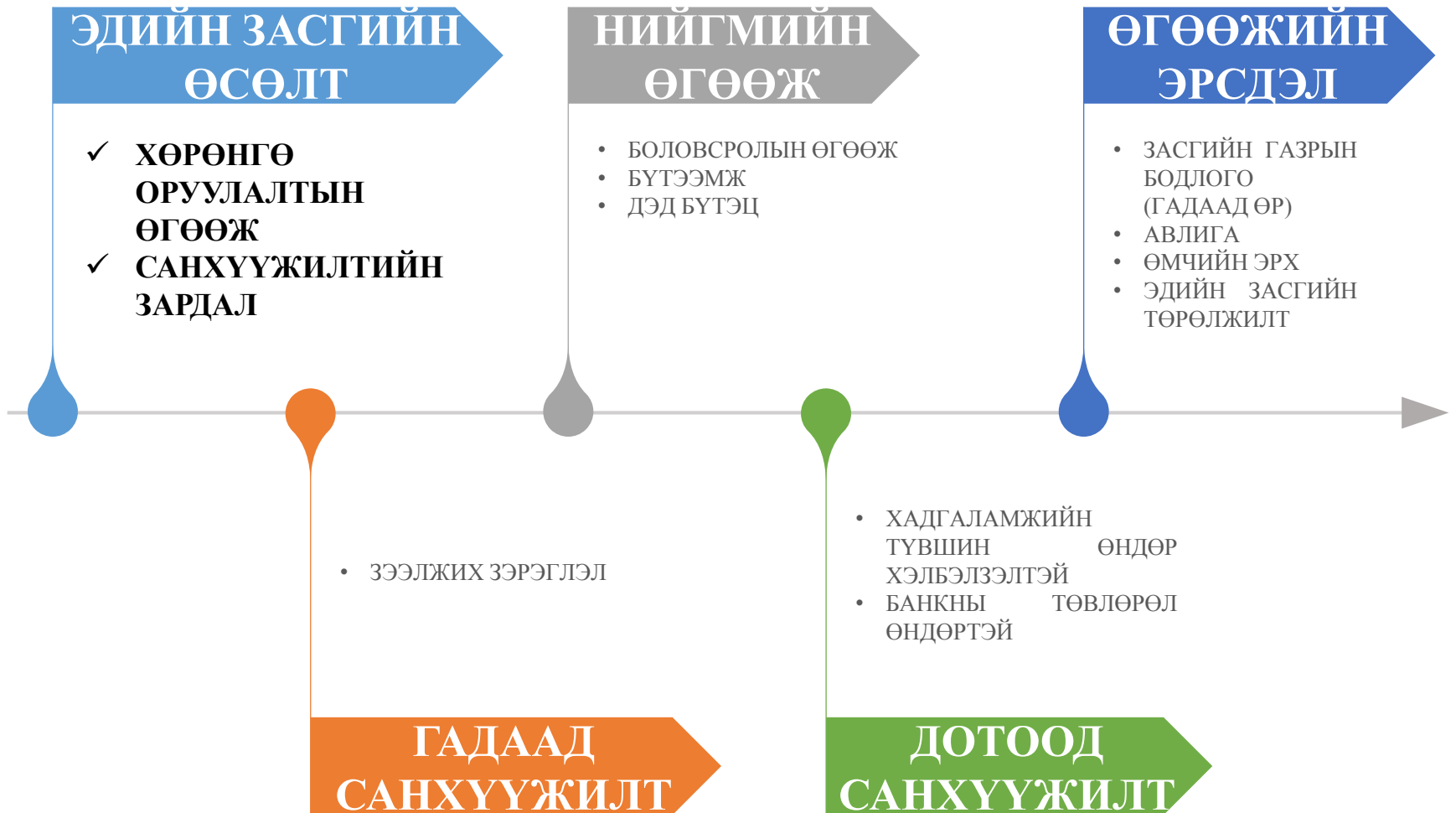

Өмнөд Африк
 Чили
 Австрали

Эх сурвалж: Дэлхийн өрсөлдөх чадварын тайлан 2018-19

Дүгнэлт

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД
БАЯРЛАЛАА.

Ашигласан материал

- Robert J.Barro (1999), Human capital and growth in cross-country regressions
- OECD (2001), OECD Manual Measuring Productivity Measurement of aggregate and industry-level productivity growth
- Ricardo Hausmann, Bailey Klinger, Rodrigo Wagner (2008), Doing Growth Diagnostics in Practice: A ‘Mindbook’ CID Working paper No. 177
- Ariel BenYishay, Franck S. Weibe, (2010), “Diagnostics in Transition: Analysing the constraints to economic growth in Moldova”
- Sara Calvo, (2006), “Applying the Growth Diagnostics Approach: the Case of Bolivia”
- Yaroslava Babych , Michael Fuenfzig, (2012), “An Applicatio of the Growth Diagnostics Framework: The Case of Georgia”
- Elena Ianchovichina, Sudarshan Gooptu,(2007), “Growth Diagnostics for a Resource-Rich Transition Economy: The Case of Mongolia”
- Ortrun Merkle, (2018), Transparency International, “Anti – Corruption Helpdesk”
- Ricardo Hausmann, Bailey Klinger (2008), Growth Diagnostics in Peru
- World Economic Forum, “The Global Competitiveness reports”
- World bank (2018), Mongolia Economic Update
- The Heritage Foundation, The Index of Economic Freedom (2018)
- Transparency International (2018), Mongolia: Overview of corruption and anti-corruption
- KPMG (2016), Mongolia Tax Profile
- Millennium Challenge Corporation (2016), Mongolia constraints analysis
- United States Agency International Development (2010), Mongolia economic growth assessment
- United Nations Development Programme – Human Development Index
- World Bank Enterprise Surveys
- World Bank Doing Business Indicators
- Global Competitiveness Report
- Transparency International Corruption Perceptions Index
- World Bank Worldwide Governance Indicators
- Д.Энхзаяа, Л.Дөлгөөн, Д.Даваасүх (2014), Банкны зээлийн хүүг бууруулах боломж
- Д.Ган-Очир (2016), Монголын эдийн засаг дахь зээлийн өндөр хүүний оньсогыг тайлах нь
- IMF (2017), IMF article IV: Mongolia